

## **Vuoden 2024 talousarvion täytäntöönpano-ohjeet**

### **1. Talousarvio**

Talousarvion käsittelyä, hyväksymistä, velvoittavuutta, sisältöä ja rakennetta sekä talousarvioperiaatteita koskevat säännökset ovat kuntalain 110 §:ssä, jossa säädetään myös vuotta pitemmän aikavälin toiminnan ja talouden suunnittelusta.

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kunnanvaltuusto hyväksyi vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2025–2026 taloussuunnitelman 11.12.2023 § 84.

Kuntalain mukaisesti kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio ja -suunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöstöä ja ovat samalla näiden valvonnan välineitä.

Talousarvion sitovuustaso on määritetty talousarviokirjan 3.5. luvussa.

### **2. Strategia ja tavoitteet**

Kunnanvaltuusto hyväksyi uuden kunta strategian 2025 ja arvot 14.11.2022 § 72 talousarvion yhteydessä. Vuoden 2024 talousarvio ja sen toiminnalliset tavoitteet on tehty strategian mukaisesti.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet tulosaluetasolla.

Lautakuntien ja kunnanhallituksen tulee käyttösuunnitelmassa määritellä ja hyväksyä hyväksytystä talousarviosta ja kuntastrategiasta johdetut yksityiskohtaisemmat mitattavissa olevat/konkreettiset tavoitteet tulosityksikkötasolla.

### **3. Organisaatiomuutokset**

Vuoden 2024 alusta on perustettu uusi Elinvoima-tulosalue. Elinvoimapalvelut organisoidaan siten, että kuntaan palkataan elinvoimajohtaja ja kunta myy

toimitusjohtajan palvelut Mynämäen Yritysvoima Oy:lle. Elinvoima-tulosalueelle siirretään lisäksi mm. maankäytön suunnittelu ja kaavoitus sekä vuodesta 2025 alkaen budjetoidaan työllisyyspalvelut.

Ympäristöterveydenhuollon palvelujen osto on siirretty Yleishallinto-tulosalueelle kustannuspaikaksi. Aiemmin se oli samalla tulosalueella kuin erikoissairaanhoido.

Taloushallintoyksikkö ei enää myy palveluja ulkopuolisille asiakkaille, joten taloushallinnon ja palkanlaskennan taloutta ei enää tarvitse käsitellä taseyksikkönä. Ko. toimintojen mahdolliset tuloarviot ja määrärahat sisältyvät Yleishallinto-tulosalueeseen.

#### **4. Kunnan taloudellisesta tilanteesta**

Kunnanhallitus päätti 27.11.2023 § 286 käynnistää talouden tasapainottamisohjelman laadinnan. Kunnan talouden pitkäaikaisesta tiukuudesta johtuen taloutta ja toimintaa on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti. Talouden tasapainottamistyön yhteydessä tulee löytää keinoja tulojen lisäämiseksi ja menojen vähentämiseksi, jotta talous saadaan tasapainoon.

Kunnan pääsääntöisenä taloudellisena tavoitteena tulee olla ylijäämäinen vuosikate, eli tulojen tulee ylittää menot niin reilusti, että poistot pystytään kattamaan. Toisena tavoitteena on lainamäärän kääntäminen laskuun. Lainaa pitää pystyä lyhentämään niin, että kokonaismäärä ei pitkällä aikavälillä investointitason vaihtelut huomioiden kasva. Tavoitteena on, että tasapainottamisohjelma valmistuu kesään 2024 mennessä ja sen toimenpiteet ovat käytettävissä seuraavien vuosien talousarvion laadinnassa.

Lautakuntien on vuoden alusta alkaen tiedostettava koko kunnan taloudellinen tilanne. Lautakuntien tulee kiinnittää erityistä huomiota menojen kasvun hillitsemiseen ja seurattava määrärahojen ja tuloarvioiden kehittymistä tässä ohjeessa annettavien ohjeiden mukaisesti. Tasapainottamistyötä varten hallintokuntien tulee aktiivisesti ja oma-aloitteisesti esittää rakenteellisia ja kustannustehokkaita muutoksia palvelutuotantoon.

#### **5. Käyttösuunnitelma**

Määrärahat, tuloarviot ja toiminnalliset tavoitteet on talousarviossa määritelty jäljempänä olevan sitovuustason mukaisesti.

Lautakuntien tulee vuoden ensimmäisessä kokouksessaan laatia ja hyväksyä tulosityksikkö 1 -tasolla talousarvion käyttösuunnitelmat. Sitä tarkemmat käyttösuunnitelmat hyväksyy tarvittaessa ao. johtava viranhaltija.

Käyttösuunnitelmaa vahvistettaessa tulee erityisesti huomioida se, että hyväksytyn talousarvion määrärahat on tarkoitettu koko vuoden toimintaa varten. Käyttösuunnitelmassa lautakunta kohdistaa määrärahat ja tuloarviot siten, että palvelut voidaan järjestää talousarviossa hyväksytyjen määrärahojen ja tavoitteiden mukaisesti. Mahdolliset toiminnalliset muutokset tarvittavine laskelmineen on päätettävä selkeästi samassa yhteydessä.

Lautakuntien tulee määritellä myös tulosityksiköille selkeät toiminnalliset tavoitteet. Toiminnallisten tavoitteiden toteutumista on seurattava samanaikaisesti määrärahojen seurannan yhteydessä.

Mahdollisista toiminnan muutoksista aiheutuva määrärahojen mahdollinen lisätarve tulee kattaa lautakunnan olemassa olevilla muilla määrärahoilla. Lisämäärärahoja ei pääsääntöisesti myönnetä kuin aivan välttämättömistä syistä.

Kunnanhallituksella on oikeus siirtää ratkaistavakseen toimielimen tekemä käyttösuunnitelmapäätös.

Käyttösuunnitelmasta ja sen mahdollisista myöhemmistä muutoksista tulee toimittaa pöytäkirjanote myös kirjanpitoon.

Käyttösuunnitelmaa koskevat kokousasiat vuodelle 2024 laaditaan Dynasty-asiahallintaan numeron 268/2023 kohdalle. Kokousasian otsikoinnissa tulee käyttää lautakunnan nimeä, esim. Käyttösuunnitelma 2024/Sivistyslautakunta.

Lautakuntien tulee toimittaa käyttösuunnitelmat tiedoksi kunnanhallitukselle viimeistään ke 31.1.2024. Kunnanhallitus käsittelee käyttösuunnitelmat ma 12.2.2024.

## 6. Investoinnit

Investointiosassa valtuustoon nähden sitovia eriä ovat Talonrakennus (kohteittain > 200.000 €), Infrastrukturi, Irtainomaisuus ja Kiinteä omaisuus (nettona).

Tekninen lautakunta voi siirtää määrärahoja perustellusta syystä sitovuustason sisällä projektilta toiselle. Sitovuustasojen välisistä muutoksista päättää valtuusto. Tekninen toimiala tekee vuoden alussa investointien toteuttamisesta projekteittain aikataulun kuukausitasolla ja raportoi toteutumisesta osavuositarkastusten yhteydessä.

Investointien toteuttamisesta, niiden määrärahoista sekä valtionavustusten ja mahdollisten muiden rahoitusosuuksien hakemisesta vastaa tekninen lautakunta ja tekninen johtaja.

Kunnan kiinteistöjen korjaustarpeista ilmoitetaan tekniselle osastolle tekniselle johtajalle.

## 7. Tunnusluvut, mittarit ja suoritteet

Käyttösuunnitelmaa laadittaessa toimielimen on tarvittaessa tarkistettava toimintaansa kuvaavat suoritteet ja mittarit (nimikkeet ja yksikkökustannukset). Suoritteiden ja mittareiden on kuvattava ko. toimintaa ja niiden on oltava mitattavia.

Käyttösuunnitelman laadinnan yhteydessä tulee esittää suoritteet ja mittarit myös siinä tapauksessa, ettei niitä aikaisemmin ole talousarvion yhteydessä esitetty.

Yksikkökustannukset lasketaan bruttomenoista. Jokaisen toiminnan osalta on esitettävä muitakin mittareita kuin "euroa/asukas". Asukaslukuna käytetään 7565

asukasta (sama kuin talousarvion tunnuslukujen laskennassa).

## 8. Talousarvion toteutumisen seuranta ja raportointi

Vuoden aikana tehdään kolme osavuosikatsausta 31.3., 30.6. ja 30.9. tilanteen mukaisesti. *Puolivuotiskatsaus* sisältää tuloslaskelman ja taseen. Lisäksi katsauksessa esitetään toiminnan ja talouden olennaiset tapahtumat, talousarvion toteutuminen sekä ennuste koko vuoden tuotoista ja kuluista. *Neljännesvuosikatsaus* sisältää tuloslaskelman ja taseen. Lisäksi katsauksessa esitetään toiminnan ja talouden olennaiset tapahtumat, talousarvion toteutuminen sekä keskeiset tekijät, joiden ennakoidaan vaikuttavan tilikauden tuottojen ja kulujen määriin.

Lisäksi tehdään tilinpäätös sitä säätelevien lakien ja säännösten mukaisesti.

Edellä mainittujen raporttien lisäksi hallinnon toimiala raportoi kunnanhallitukselle kuukausittain talousarvion toteutumisesta koko kunnan tuloslaskelman tasolla. Tuloslaskelman toteuma tuodaan kunnanhallituksen käsittelyyn aikaisintaan seuraavan kuukauden puolivälissä olevaan kokoukseen. Tarkemmat selvitykset toteumasta tehdään vain em. raporteissa.

Raportoinnin lisäksi lautakuntien on seurattava talousarvion määrärahojen ja tuloarvioiden sekä toiminnallisten tavoitteiden toteutumista kuukausittain ja ryhdyttävä tarvittaessa toiminnan ja talouden sopeuttamistoimiin.

Kunnan on toimitettava taloustiedot myös Valtiokonttorin ylläpitämään taloustietovarantoon. Nämä tiedot toimitetaan kirjanpidosta.

## 9. Talousarviomuutokset

Talousarvioon mahdollisesti tehtävistä muutoksista päättää kunnanvaltuusto sitovuustason mukaisesti.

Talousarvion mahdolliset muutokset viedään kunnanvaltuuston käsittelyyn pääsääntöisesti talouskatsausten käsittelyn yhteydessä. Merkittävistä muutoksista esitetään perustelujen lisäksi myös muutoksen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin, mittareihin ja suoritteisiin.

## 10. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Kuntalain 115 §:n mukaan tilinpäätöksessä/toimintakertomuksessa on esitettävä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Kuntalain 123 §:n mukaan tilintarkastajan on tarkastettava, onko kunnan ja kuntakonsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti. EU:n tietosuoja-asetus asetti myös kunnille lisää velvoitteita tietosuojan toteuttamisessa.

Hallintokuntien on selvitettävä käyttösuunnitelmassa, miten sisäinen valvonta ja riskienhallinta ja tietosuoja osana edellä mainittuja toteutetaan. Sisäisellä valvonnalla ja riskienhallinnalla varmistetaan toiminnan lainmukaisuus, häiriöttömyys, tuloksellisuus ja tehokkuus sekä hyvän hallintotavan mukaiset menettelyt.

Hallintosäännön 10. luvussa on säännökset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan rooleista ja tehtävistä.

Kunnanhallitus on 7.11.2011 § 315 hyväksynyt sisäisen valvonnan ohjeet.

Kunnanhallitus on 21.11.2016 § 294 hyväksynyt ohjeen sopimusjohtamisen ja sopimushallinnan järjestämisestä.

Kunnanhallitus on 14.1.2019 § 14 hyväksynyt hankeohjeen.

## **11. Henkilöstöasiat**

### Kehityskeskustelut

Vuosittain käytävissä kehityskeskusteluissa esimiehet sopivat alaistensa kanssa talousarviovuoden tavoitteista henkilötasolla. Tavoitteiden tulee olla kunnanvaltuuston hyväksymien arvojen ja strategian mukaisia.

Kehityskeskustelut on käytävä alkuvuoden aikana.

### Virkojen ja toimien täyttäminen

Kaikkien uusien ja olemassa olevien vakinaisten virkojen ja toimien täyttämiseen tulee hakea kunnanhallituksen lupa.

Yli kuukauden mittaisten määräaikaisten virkojen ja työsuhteiden täyttötarve käsitellään johtoryhmässä, ellei tehtäviä uudelleen järjestämällä ja toimintatapoja muuttamalla tehtäviä voida hoitaa sisäisin järjestelyin.

## **12. Muuta huomioitavaa**

Kunnan talouden ja omaisuuden hoidossa on noudatettava valtuuston hyväksymää talousarviota, sisäisen valvonnan ohjetta, laskutus- ja perintäohjetta, hankeohjetta, sopimusohjetta sekä hallintosäännön määräyksiä. Hankinnoissa ja työsuorituksissa tulee noudattaa hankintalainsäädäntöä ja kunnan hankintaohjeita.

Viranhaltijoille delegoidun päätösvallan osalta (mm. hankinnat, sopimukset ja henkilöstövalinnat) on aina tehtävä kirjallinen viranhaltijapäätös. Päätökseen on liitettävä asianmukainen muutoksenhakuohje. Viranhaltijapäätökset on annettava tiedoksi asianosaisille. Viranhaltijapäätökset on pidettävä yleisesti nähtävillä päätöstä seuraavan viikon ensimmäisenä arkipäivänä. Päätösten oikaisuvaatimus-/valitusaika ei ala kulua ennen kuin tiedoksianto ja nähtävilläolo on toteutettu lainmukaisesti. Kunnan verkkosivuilla julkaistavissa viranhaltijapäätöksissä on huomioitava tietosuojasäännökset.

Saatavien laskutus ja perintä on suoritettava tehokkaasti ja ajallaan. Laskutuksesta vastaavat toimialat ja perinnästä taloushallinto.

Yhteenveto vuoden 2024 toimintaan liittyvän arvioinnin ja raportoinnin aikataulusta on talousarviokirjassa (kohta 9.).

Talousarviokirja on toimitettu osastopäälliköille paperiversiona. Talousarviokirja löytyy Dynastystä asianumerolla 268.

Talousarviokirja on myös kunnan verkkosivuilla.

Lisätietoja saa hallintojohtaja Marja Kärkkäiseltä, puh. 0440 784 670.